

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 64/15
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел.бр. _____ датум: _____

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА
ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај

о посети Центра за смештај
малолетних страних лица - Завод за
васпитање деце и омладине Београд

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЋЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Центар за смештај малолетних страних лица – Завод за васпитање деце и омладине Београд
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14).
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана и удружење Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна (најављена) посета
ДАТУМ ПОСЕТЕ	06. јул 2015. године
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Јелена Јелић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви службеници Завода за васпитање деце и омладине остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ и пружили све тражене информације.

1. ПОДАЦИ О ЗАВОДУ

Према прибављеним подацима, „Малолетно страно лице без пратње родитеља или старатеља је дете млађе од 18 година, које се нашло изван своје земље порекла услед тражења азила, због страха од прогањања или непостојања заштите услед кршења људских права, оружаног сукоба или немира у земљи порекла, жртве трговине људима, ради сексуалног или другог искоришћавања или бекства од сиромаштва у земљи порекла. Из ових разлога произилази примена неопходних мера заштите у складу са међународним правом, националним прописима и стандардима људских права (Хашка конвенција за заштиту детета, смернице УНХЦР-а, резолуција ЕУ о малолетним страним лицима без пратње, Протокол за спречавање, сузбијање и кажњавање трговине људима, Породични закон, Закон о странцима и Закон о азилу)“⁴. Таква малолетна лица смештају се у посебном делу Завода – Радној јединици за смештај малолетних страних лица без пратње родитеља или старатеља.

Према прибављеним подацима од стране запослених током посете, у Заводу је у 2014. години било укупно 69 страних малолетних лица. Од тог броја, у Центар за азил Бања Ковиљача упућено је девет лица, два у Центар за азил Боговаћа, три лица су предата родитељима или сродницима, два су предата полицији⁵ и 51 лице је својевољно напустило Завод. У првој половини 2015. године укупно је 49 страних малолетних лица било смештено у Заводу. У Центар за азил Крњача упућено је 10 лица, једно лице је враћено родитељима или сродницима и 38 лица је својевољно напустило Завод. Ретко се дешава да малолетнице долазе у Србију без пратње. У 2014. години је била једна малолетница из Швајцарске и 2015. године малолетница из Бугарске.

2. ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИМ СТРАНИМ ЛИЦИМА

Када полиција оствари први контакт са страним малолетним лицем без пратње контактира месно надлежни центар за социјални рад који му поставља привременог старатеља. Након тога, малолетник се смешта у Завод за васпитање деце и омладине у Београду или Нишу, зависно од тренутних расположивих капацитета као и територије на којој је малолетно лице затечено. Током смештаја у неком од завода, пракса је да се као привремени старатељ страних малолетних лица постави неко од запослених у заводу.

Уколико се изјасне да желе азил, малолетници из Завода за васпитање деце и омладине - Београд воде се у Управу за странце у Београду, где им се уз присуство старатеља издаје потврда о израженој намери за тражење азила. Након тога упућују се у један од центара за азил. Превоз до центра за азил врши се возилом Завода у пратњи старатеља.

Када се лице одведе у неки од центара за азил, Завод обавештава о томе Центар за социјални рад Вождовац, који је задужен да успостави контакт са месно надлежним центром за социјални рад. Према наводима службеника Завода, месно надлежни центар за социјални рад малолетном страном лицу поставља новог старатеља који је лице запослено у том центру за социјални рад.

Према службеним наводима, уколико се малолетници изјасне да немају намеру да траже азил, остају у Заводу који убрзо самовољно напуштају. Ниједно лице које је дошло из земље захваћене ратом није враћено у земљу порекла или трећу земљу.

2.1. КОМУНИКАЦИЈА И ПОУЧАВАЊЕ О ПРАВИМА

По пријему малолетника контактира се сарадник из невладиног сектора који обезбеђују преводице за језик који малолетници разумеју и говоре. Малолетник се поучава о својим

⁴ Преузето са сајта Завода, <http://zvdoob.rs/organizacija.html>

⁵ Предати су полицији ради утврђивања старости, јер су се лица током боравка у Заводу изјаснила да нису малолетници.

правима, а посебно се упознаје са могућношћу да тражи азил у Републици Србији. Комуникација између запослених у Заводу и страних малолетника се обавља на енглеском језику и то по наводима запослених не представља значајнији проблем. Писане брошуре о правима и обавезама малолетника постоје у Заводу на свим језицима, као и писмено обавештење о кућном реду преведено на арапски и фарси језик.

2.2. ИСХРАНА

Завод има своју кухињу у којој се припремају оброци за кориснике. Малолетним страним лицима, обезбеђена су три obroка дневно, која су у складу са њиховим верским обичајима.

2.3. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

У Заводу се не обављају лекарски прегледи по пријему, јер Завод нема лекара само медицинску сестру. Међутим, Завод има добру сарадњу са локалним домом здравља, тако да се лица у случају потребе одводе на прегледе или медицинске интервенције у пратњи старатеља.

2.4. ЕВИДЕНЦИЈЕ У ЗАВОДУ

У Заводу се воде уредне евиденције о малолетним страним лицима. Такође, Завод води и евиденције о личним документима и стварима затеченим код малолетних странаца који се смештају у Завод. Новац и друге вредности се чувају у сефу Завода, уколико то малолетни странац жели, и враћају се када напушта Завод. Странцима се по предаји личних ствари на чување издаје потврда коју лице потписује.

3. ПРОСТОРИЈЕ ЗА СМЕШТАЈ МАЛОЛЕТНИХ СТРАНИХ ЛИЦА У ЗАВОДУ

Смештајни капацитет је за 12 лица. Радну јединицу чине две спаваће собе, просторија за дневни боравак и купатило. Све просторије делују одржавано и уредно. Спаваће собе су опремљене креветима „на спрат“, орманима, ноћним сточићима, столовима и столицама.

Према службеним наводима, уколико на смештају има и малолетница, оне се током ноћи смештају у одвојене просторије, које се налазе у делу Завода са другим малолетницама.

Малолетницима током дана није ограничена слобода кретања. Део Завода где се налазе просторије за смештај малолетних страних лица закључава се само током ноћи, али их обилази дежурни ноћни васпитач. У дневном боравку имају могућност да прате телевизијски програм, играју шах и да се баве спортом на теренима у дворишту Завода, где долазе у контакт са другом децом.

Малолетна страна лица у Заводу проводе највише до 15 дана.